Օրաթերթն օրական մի գրքի 8 կիսանկեակ էջ ունենալ թաղրե քէյն օրարաց 6 · վէ 6 պլըզը 3½ պէհեաղ ուէճխոնէ վէ նիսախէսի 20 փարա ապը։ Թաչարարան միւչթէրի եաղըրմաղ խթէկէնլէր, պէտէլինի վէ սէնէվի բօսաա իլէն 37½ գրշ։ սաղ բարա իլավէ խանբէք կէօնտէրմէլի վէ եաթօա պտրատաա պիր ատամ կէօնթէրմէլի տիրլեր։

ՕՐԱԳԻՐ

ԾԱԼԾ ԱՐԱՔԱՅՐԹՈՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՋԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Տրանթերն տրբաար իւք ակ ֆա իլէն 2 գրշ։ Իքինճի ակ ֆա իլէն 4 գրշ։ վէ գիւատ նէտր օրաստանէ բարարդրգ օրտնաճաղ ապը։ Մէքթուպ վէ ապրէք Պարրգ բարար։ գարտաստաա, նաֆիկի խանին իւտիգաթինաա Ն։ 24 Մրին Աւարայի Օրագիրին եաղբանէ սէնաէ։ Փոճաստանան խանինէ կէօնտէրիճէք սէր։ Թամամ սանայիր մէքթուպարընէ նէյրի բարարդ ապը։

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ — 1869 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 14 ՈՒՐԲԱԹ — ԹԻՎ 38

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՕԼԻՍ 14 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ԱՋԳԱՅԻՆ

Սահմանադրութեան առաջին փորձը ակն յայտնի տեսնուեցաւ անցեալ օրուան Ընդհանուր Ժողովոյն մէջ։

Ս. Պատրիարքը Պօլիս հասնելէն վերջը, կըսէ Սահմանադրութեան 4 րդ. յօդուածը՝ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր ուխտ պիտի ընէ այս ինչ օրինակ։

Ամէն. Խրիմեան Ս. Պատրիարքը Պօլիս հասնելէն վերջը կուզէ որ՝ երեսփոխաններուն ներկայանայ և այդ ուխտին վրայ ունեցած խօսելիքները իմացընէ։

Զըլլար, կըսէ Տաճեան Ներսէս էֆէնտի, պէտք է սրբազան Պատրիարքը ըստ սահմանադրութեան 4 րդ. յօդուածոյ՝ նախ ուխտէ ճիշդ այն բառերով որ՝ այդ յօդուածին մէջ գրուած է, և ապա կըլլայ ապէն պատրիարքը, ապա թէ ոչ՝ ոչ —։

Միւս երեսփոխանք կըսեն, դիւան, բայց, ատեան կազմէ և Ս. Պատրիարքին ըսելիքները՝ ի պաշտօնէ երեսփոխանաբար իմանանք, խօսինք և որոշումներս հաղորդենք։

Զըլլար, կըսէ դարձեալ Տաճեան էֆէնտի, Ս. Պատրիարքին խօսքերը՝ իբրև երեսփոխան չենք կրնար ըսել այլ իբրև պարզ անհատներ. այդ խօսքերուն վրայ ատեան չենք կրնար բանալ, որովհետև Ս. Պատրիարքին Պօլիս դալէն վերջի առաջին ատեանը ուխտի ատեանն է, միջանկեալ ատեան չկայ. ուստի խիղճերնուն մնաւանդ սահմանադրութեան դէմ չը վարուելու համար, Տաճեան և Փանոսեան էֆէնտիները, ժողովոյ որահէն դուրս կելլեն։

Փանոսեան էֆէնտիի վրայ խօսելու դեռ ժամանակներս չէ, ոչ թէ որ եւ է ակնածութեան համար՝ այլ անոր համար որ՝ դեռ որոշ դաղափար մը չունինք թէ՝ Փանոսեան էֆէնտի ի՞նչու համար կուզէ որ՝ իր՝ մեր և բոլոր ազգին յոյսը և սէրը վայելող Խրիմեան Հայրիկը՝ այդ Սահմանադրութեան անդործադրելի մեքենային մէջ դնելով չարչարի, որովհետև Փանոսեան էֆէնտին դիտենք և աշխարհ ալ դիտէ որ՝ երբ հիւանդանոցի խեղճութեանն ու թշուառութեանը չափն անցաւ, Փանոսեան էֆէնտի չը նայելով Սահմանադրութեան անթերի դործադրութեանը՝ մարդկային պարտաւորութեանց անթերի դործադրութիւնը իր վրայ ըստանձնեց, և հիւանդանոցի խղճալիները թշուառութենէ և խեղճութենէ աղատեցուցած չէր կրնար ընել ընաւ, եթէ անկախութիւնը իրեն առաջին պայման չը դընէր, դպան այդ անկախութեան՝ դպած եղան և դպան այն խղճալուց վիճակին, և մինչ այս օրուան Հայաստանի վիճակը Աւազադրեր կոչուած դիւղի մանկանց աղաղակը՝ հիւանդանոցէն քիչ կարեւորութիւն ունին Փանոսեան էֆէնտիի առջև, ատոր ես այս՝ չեմ կրնար ըսել։

Կարելի է ըսէ թէ՝ այն ատեն սահմանադրութիւնը դադրած էր, իսկ հիմայ հոգ չունի. այս առարկութիւնը ինքնին անհետ կըլլայ՝ երբ անցեալը աչքերնուս առնենք և բերելով խոստովանինք սա ճշմարտութիւնը թէ՝ այն սահմանադրութիւնը՝ անով ընտրուած երեսփոխանութիւնը՝ ատոր ալ ընտրած պատրիարքը և քովի ժողովները՝ խորհուրդ և հոդաբարձութիւններն կենդանի եղած ատենները՝ հիւանդանոցը երբէք չունեցաւ այն հանդիստ վիճակը՝ որ ունէր Փանոսեանի անկախ անօրէնութեան օրովը. այս և ատոր նման շատ փորձեր կը հաստատէ թէ՝ այդ սահմանադրութեան (այդ սահմանադրութեան կըսենք և ոչ օրինաւոր սահմանադրութեան) մեկնութիւնը ազգին բաղձանքը լրացնելու կարող չէ, ուստի չը դիտենք թէ՝ ինչու Փանոսեան էֆէնտի փոխանակ անկախ Խրիմեանով դՀայաստան վերակենդանացնելու կողմը դտնըւելու՝ այդ անդործադրելի սահմանադրութեան տակ զԽրիմեան աշխատցնելու կողմը կը դտնուի։

Ինչ և իցէ, սպասենք որ ժամանակը մեր այս չդիտութիւնը՝ դիտութեան փոխէ։

Դառնանք Ներսէս էֆէնտիի։

Ներսէս էֆէնտի Ընդհանուր ժողովոյ ատենապետն է. երբ նախագահի հրաւիրանօք երեսփոխանք խորհրդարան մը կը դումարին, երեսփոխանաց նստելու տեղն պարզ աթոռներն են, իսկ դիւանական անդամոց նստելու տեղը դիւանին բոլորտիքի աթոռներն. երեսփոխանաց ըստ օրինի թիւը լրանալուն պէս ատենապետն կը բացուի, արձանագրութիւնը կը կարդացուի և դիւանին կողմէն ժողովին դումարման պատճառը կը ծանուցուի. իսկ այս անդամ Ներսէս էֆէնտի ոչ միայն իր տեղը չը նստաւ և նստել չուզեց՝ այլ և դումարումն իսկ ոչ-պաշտօնական դումարման մը տեղ դնելով՝ ներկայացուցեան ատոր պրսիայ ըստ կամ հաւրքել չուզեց։

Պատճառ — վասնզի Ներսէս էֆէնտի Սահմանադրութեան ՝ՆԸՆԷՒ դործադրութիւնը կուզէր, վասնզի Սահմանադրութեան մէջ Պատրիարք եղող անձին հետ Պատրիարքին ընելիք ուխտին վրայ խօսելու և զանի մեղմացնելու արամադրութիւն մը չի կայ, այլ պատրիարքը կամ հրաժարիլ է և կամ այդ ուխտը ՏԷՆԱՅԻՆ ընելու է, և այդ ուխտը մեքենայաբար ընելէն վերջը՝ եթէ սահմանադրութեան ՝ՆԸՆԷՒ դործադրութեանը չը հսկէ, Պատրիարքը ամբաստանութեան տակ կընայ։ ատոր հետեւանքին չի մտնենք։

Մենք թողլով պահ մը իր այդ դիւանական պարտադանցութիւնը մեկդի և ենթադրելով որ՝ դիւանին դլուխը նստած՝ իր կարծիքը իբր պատգամ կը յայտնէր և կընդդիմանար ժողովրանալով այդ խընդրոյն վրայ վիճաբանութեան մտնելու, կը դովէինք իր այս ընթացքը՝ եթէ սահմանադրութիւնն անթերի դործադրելու ըսկզբունքին հետեւած ըլլար միշտ։

Բայց երբ կը տեսնենք թէ՝ իր այս ընթացքը առանկ որոշ և հաստատ սկզբունքի մը հետեւանք չէ, թէպէտ յայտնելով բայց կը պարտաւորիմք ըսել թէ՝ ատոր մէջ մեզնէ անծանօթ բան մը ըլլալու է։

Ներսէս էֆէնտիի ատենապետ դրուելէն ի վեր երկու պատրիարք ընտրուեցաւ, մէկուն տարաժամ մահը երկրորդին ընտրութիւնն աճապարեց։ Այս պատրիարքաց երկուքին ալ ընտրութիւնը սահմանադրութեան ՝ՆԸՆԷ դործադրութեամբը կատարուեցաւ՝ Բ. Աքի բաշային հրամանագրին ՝ՆԷ՝՝ բառը ընդհանուր ժողովոյ դիւանին վրայ դրուելէն ետքը, այսինքն ըստ օրինի երեսփոխանութիւնեան պայմանաժամն լրացած և սահմանադրութեան ՝ՆԸՆԷ դործադրութեամբը ոչ-երեսփոխան՝ այլ պարզ ազդային սեպուելի՝ անձինք իբրև երեսփոխան քուէ տուին սոյն պատրիարքաց համար։

Ինչո՞ւ ուրեմն Ներսէս էֆէնտի սահմանադրութեան ՝ՆԸՆԷ դործադրութեամբ ընտրուած պատրիարքներէն՝ Խրիմեան պատրիարքին առաջին դումարմանը ՝ՆԸՆԷ դործադրութեան սկզբունքին կողմը կը բռնէ — ինչո՞ւ այդ թերի դործադրութեանց դէմ այն ատեն լռութիւն և

հիմայ խղճահարութիւն սկզբունք անուն հովանւոյն տակ. և այնչափ խղճահարութիւն, որ մինչև իսկ ժողովէն կառնէ դուրս կելլէ։

Մենք Ս. Պատրիարքին ընտրուած առաջին օրէն ըսինք թէ՝ Խրիմեան սրբազան բան մը չի կրնար ընել՝ երբ անոր ձեռքն ու ոտքը անգործադրելի օրէնքներով կապուի, և անոր հակառակորդք ուրիշ միջոց չեն կրնար գտնել զանի հրաժարեցնելու, բայց եթէ անգործադրելի օրինաց անթերի գործադրութիւնը պահանջելով անկից։

Ներսէս էֆէնտի Խրիմեան սրբազանին հակառակորդն է չէնք կրնար ըսել, բայց կերեւի որ՝ անոր հակառակորդաց հետ շատ տեսնուելէն միտքը շփոթած ըլլայ։ Ներսէս էֆէնտիի եղբայրը Առաքել էֆէնտի՝ Ս. Պատրիարքին առ Բ. Դուռն ուղղուելիք ընտրութեան տեղեկագիրը ոչ միայն չստորագրողներէն է, այլ նոյն տեղեկագրին մէջ իր անուան յատուկ անկիւնին մէջ «հաւանութիւն չունեցող» ըսելով ստորագրած է, ուստի այս պարագայն մեզ կասկածելու իրաւունք կուտայ թէ՝ չըլլա՞յ որ Ներսէս էֆէնտի իր եղբօրը խօսքերէն կամ կարծիքներէն յափշտակուած ըլլայ։

Թէ ինչ ընել պարտաւոր եմք մեր Օգոստափառ կայսեր սկզբունքին համեմատ երջանիկ ապրելու եւ յառաջդիմելու համար.

(Տե՛ս Բ՝ 56.)

Այսօրուան մեր ընթացքն ալ եթէ չզգաստանամք, կը յայտնէ թէ տակաւին հայը մի և նոյն նախնի արժանեաց տերն է, միայն սա տարբերութիւնը կայ որ՝ այն ատեն կործանելու բան առատ է ձեր, իսկ հիմայ բարեբաղդաբար ըսեմք թէ դժբաղդաբար, հաղիւ կը դտնուի նըշանաւոր բան մը որ կործանեմք։

Ուստի, սիրելի ազգայինք, խորհիմք մեր ցարդ ի գործ դրած անկանոն և վընասակար ընթացքներէն և սովորութիւններէն, և չը թողումք որ անոնք բնութիւն մը ըլլան մեզ։ քաղաքակիրթ աշխարհին յառաջդիմական և երջանկաւէտ շաւղին հետեւինք միայն և փոխանակ ղերար վատ՝ չար և կամ ուրիշ անարդ անուններով կոչելու, և փոխանակ Հայկայ. Վարդանայ և նման դիւցազանց կենդանի նախատիպներ հանդիսանալու աշխարհի մէջ, անոնց հարազատ որդւոց յատկութիւններովը փայլիլ աշխատիմք. և մասնաւորապէս Պօլսեցի հայոց հետ խօսելով, կըսեմք թէ՝ զգամք և պատկերացնեմք մեր տեսութեան առջև թէ՝ քանի ծանր և դառնապէս են մեր ասիաբնակ եղբարց կրած հարստահարութիւնքը և թէ քանի ցաւալի ենոցա թէ նիւթական և թէ բարոյական վիճակները. ազգատութեան հետ տգիտութիւն և ասոնց վրայ ալ աւելցո՛ւր զրկանք և հարստահարութիւնք. դեռ ինչ կընէ գումարման արտադրութիւնը. էն կարճ ճամբան ողջ ողջ ժամը յառաջ մեռնիլն է։

Եւ ինչպէս ցաւալի չը կոչեմք այն վիճակը և թշուառ՝ այն ժողովուրդը՝ որ կատիպուի իւր կոյս աղջկան պատուոյն մարդասպանները դաղանները բռնաբարուիլը տեսնել ակն յայտնի, և թերեւս արտասուելու ալ ազատ չը ըլլալ, իւր պաշտած կրօնքը և Աստուածը տեսնել որ կանարգուի, և տակաւին պարծենալ և ըսել թէ «Ես ալ Աստուած մը և կրօնք մը ունիմ, և կրնամ պաշտել զայն». իւր ստացուածքը՝ որ ոչ թէ քսնսիլիտէի տարբերութենէ յառաջ եկած շահ մը, այլ իւր ճակտին յորդահոս քրտանց արդիւնքը՝ տեսնել որ կը յափշտակուի իրմէ բռնութեամբ, և ինքը կայնի բերանբաց՝ յափշտակողին ետեւէն ապշած նայի. կը հարցնեմ ձեզ, Պօլսոյ հայեր, եթէ հոս տաճիկ մը Կ՚Պոլսոյ ըսէ ձեզ, կրնա՞ք դուք ձեր անձնասիրութեանը զոհել զայն և զսպել ձեր զայրոյթը առանց անոր արժանի պատիժը ոստիկանութենէ խնդրելու, եթէ հոս տաճիկ մը Կ՚Պոլսոյ ըսէ ձեզ, կրնա՞ք դուք չը բարկանալ և անոր արժանի պատիժը չը խնդրել կառավարութենէն. և եթէ մեր ասիաբնակ թշուառ եղբարց վիճակին ենթարկեալ ըլլայիք դուք ալ, կրնայի՞ք արդեօք այսպէս ուրախ, զուարթ, ապահով և անդորր ապրիլ. անշուշտ ոչ, այլ պիտի լայիք, ողբայիք, և եթէ չը կրնայիք ճարը դտնել, պիտի որոշէիք անպատճառ ձեր եղած տեղէն աւելի հանգիստ տեղ մը դաղթել, ինչպէս որ մեր ասիաբնակ թշուառ եղբայրներն ալ, կը կարդամք այսօր լրագրաց ոմանց մէջ որ՝ պատրաստուած են վերջապէս դաղթել, եթէ չը կարենան իրենց վիճակին բարւոքիլը տեսնել։

Ուրեմն, Հայեր, ժամանակն է արդ որ դիմենք մեր եղբարցը օգնութեան, անոնց լալեացը և աղերսանացը թարգման ներկայանամք առ մեր բարեխնամ կառավարութիւնը որ՝ ցարդ իբրև ճշմարիտ հայր խնամած և պաշտպանած է մեզ, բայց եթէ կը յուսաք որ տանջը բերանդիդ իյնայ և ուտէք, ատոր մեր խելքը չը հասնիր դեռ. իսկ եթէ կըսէք, թէ մենք Խրիմեան հայրիկը պատրիարք ընելու համար ինչո՞ւ այսչափ աշխատեցանք, անոր համար որ նա ազգին անձնուէր և կատարեալ ազգասէր մը ըլլալով կը հոգայ ազգին բոլոր ցաւերը, այն ատեն ահա խիստ մեծապէս կը սխալինք, քանզի նախ՝ ըստ որում այսօր Խրիմեան հայրիկ պատրիարք մ՚է, կրնայ շատ դիւրաւ այնպիսի քաղաքագիտական պահանջմանց և հարկերու ենթարկել, որով չը կարենայ գործել այնչափ ազատ կամ յանձնել կերպով որչափ իւր պարզ վանահայր մը եղած ժամանակ կրնար. և երկրորդ՝ ըստ որում սահմանադրական իշխանութեան մը նախագահ՝ առանց աչակցի դարձեալ լիապէս չը կրնար գործել. ուստի դիտնալով որ իրրև սահմանադրական հասարակութիւն պարտաւորեմք անպատճառ մեր անհատական պարտաւորութիւնը առանց մեր ընկերին սպասելու կատարել միշտ, չը դանդաղիմք բնաւ, և դիտնալով նաև որ՝ առանց այն սկզբան գործադրութեան ոչ կարող եմք սահմանադրական ազգ մը կոչուելու և իսկ մեր Օգոստափառ կայսեր բաղձանացն ու սկզբանը համեմատ անդորր ապրելու և յառաջադիմելու, մաքրենք մեր աշխարհին կլիման, որպէս զի չի մեռնինք։

Սամսթիա 1869 Նոյ. 5

Յ. Ա. Բ-ԷՐԱՊԵԱՆ

Լուր մը կայ թէ՝ Ս. Պատրիարքը վաղը կամ երկուշաբթի Բ. Դուռը պիտի երթայ. այս լուրը դեռ ստուգուած չէ վասն զի Բ. Դռնէն պատրիարքարան դեռ հրաւէր եկած չէ։

— Փանոսեան էֆէնտի երեկ Մանղումէի միջոցաւ իր ընտրողներուն՝ իր երեսփոխանութենէ հրաժարելը կը ծանուցանէ պարբոս պէնտէրա վերջաւորութեամբ։ Ս. Պատրիարքը այդ հրաժարականը չէ, ընդունած, նաև կը յուսանք որ՝ իր ընտրողներն ալ չեն ընդունիր, և Փանոսեան էֆէնտին իր երեսփոխանական պաշտօնը կը շարունակէ։

Ս. Պատրիարքը այդ հրաժարականը չընդունած միջոցին ըսաւ Փանոսեան էֆէնտիի, եթէ ձեր երեսփոխան ընկերները ձեզ դոհացնելու վիճակի մէջ չեն, և կուզէք որ՝ ձեզ դոհացնելու կարող երեսփոխաններ ունենաք, այդ ալ ունենալու համար դպրոցներուն դիմելու է, արդի դպրոցներն լաւ վիճակի մէջ չեն. ուստի այդ պարտքը առ այժմ եկեղեցականներուն կիյնայ լեցնել. ես իմ պարտքս պիտի կատարեմ, հետեւաբար երեսփոխանական ժողովոյ մէջ իմ նախորդացս պէս լուռ չը պիտի կենամ, եթէ մէկ ժամ վիճաբանութիւն ըլլայ, կէսն ես պիտի խօսիմ՝ կէսն ալ երեսփոխանք։

Փանոսեան էֆէնտիի հրաժարականին վրայ մեր կարծիքը վաղը կամ երկուշաբթի կը յայտնենք։

— Տիւնքի Լա Թիւրքիտէ շու ատիտէքի ճիւմլէ օգուտնուշ տուր քի պիր էֆենէպի գոզէթասը թարաֆընտան պէօյլէ էֆքեար պէնեան օլունմասը, մուղայըրընը խատտա խտէնդերէ մահճուպիւեթ սաեբլատա սեղա տրը։

«Պուրա ղազէթալարընտան պիրիսի Լուսաւորչական Հայլարըն եէնի բանթիլինին տաղտան Սահմանադրութիւնան պադասը իչին եէմին խտէճէկինի պիլտիրմիշ տիր։

«Պիզիմ ալտըղըմըզ մալիւմաթա կէօրէ պու Սահմանադրութիւն չօղտան պէրու թանթիլ օրնուշ օլտուղունտան, դանունէն սէօյլէեէրէք, պադը օլմեան պիր շէյ իչին պադը սադլամադ վէ բիաեէթ իթմէք իւղրէ Խրիմեան հաղրէթլէրինին նասրլ եէմին իթմիշ օլտուղունու անպաեամայըղ»։

Լա Թիւրքինին պու թատճիւպ խոսպ անբաեամտըրը մուտաէ զաթէն հալլ օլմուշ վէ Ամեն. Խրիմեան սրբազան հաղրէթլէրինին պէօյլէ պիր միւշրիկ հալաէ պուլունմամըշ օլտուղու տիւնքի թաֆսիլաթըմըզտան մալիւմ տիր։

— Լա Թիւրքինին Թրատպէն մուխպիրի թարաֆընտան եադըրմըշ պիր մէքթուպտա, Ամեն. Խրիմեան Սրբազան

հագդընաա օլան գապուլեեթին հիքեաեսի սը բասընաա միւշարիլեյհ հապրեթլերինին չախսընին նագչընա կիրիշերեք, «Մկրտիչ էֆէնտի հապրեթլերի հէնիւզ «կէնճ վէ ուզուն պօյու օլուպ, վէ թաթ«լը վէ ֆէրասէթի պիր պագչը վար «տը, վէ պիր լայըգը բուհանի չօպանա «լաղըմ օլան քիաֆիէյի խասսէլերէ մա«լիք տիր։ Միւշարիլեյհ հապրեթլերի «իւզերինտէ կէօրիւլէն հէր պիր թավր «ու հարէքէթ աշիքար կէօսթէրիր քի, «Էրմէնի միլլէթի պունտան էյի պիր զա«թը բաթրիք սէչէմէզ իտի, վէ պու բու«հանի ըէյիսլերի հագդընաա, միլլէթի «մեգքիւրեյի տերուն տիլտէն թէպրիք «իտերիզ», տէմիշ տիր։

ՖԱԽԻԼԻԵԼ

Կէչէն բազար իրթէսի կիւնիւ, Պէյրութ Մարոնիլերի սէրբիսկոպոսու մոնսինիօր Թուպիա, հուզուրու հապրեթի Տահանէէ դապուլ օլունմուշ տուր։

— Թրապզոնտան եազը լորդընա նէզարէն, եաբըլմադտա օլան արապա թարիդի միւտավամէթ իւզրէ ինչասը իլերի կէօթիւրիւլմեքտէ օլուպ, Զիկանա տաղը ճիվարընին եօլու պիթմիշ, վէ կէլէճէք սէնէ Թրապզոնտան Կիւմիւշխանէյէ վէ Էրզրումտան Պայպուրթա միւնթազամ արապա եօլլարընա մալիդ օլունապիլէճէք տիր։

— Իզմիր Թիճարէթ մէճլիսինին եազընտա Տիվանը Թիճարէթ իւնվանը վերիլէճէկի հավասիտէն տիր. չիւնքի չօգտան պէրու պու իւնվանը թաշրեաճադ սէլահիեթլէր վերիլմիշ տիր, եանի, հէմ Թիճարէթ մէճլիսի վէ հէմ իսթինաֆ մէճլիսի խըզմէթլէրինի իճրա իթմէքտէ տիր։

—Տալմաթիա իխթիլալը թէէսիրի իլէ շաեէտ մէմալիքի Տահանէնին ճիվար էեալաթընտա պիր ույզունսուզլուգ զուհուրինտէ, հիւքիւմէթի սէնիեէ թարաֆընտան, էօնիւ այընտաճադ թէտպիրլեր իթթիխաղ օլունմուշ օլտուզու մալիւմ տիր։ Պու տէֆա Եէնի Պազարտան եազըլըգընա նէզարէն, չէհրի մէզկուրէ տօզրու խայլիճէ սաաքիր հարէքէթի օլուպ, 12 պէօյիւք սաաքիրի Տահանէտէն օրաեա եէթիշմիշ տիր։

— Նիտա սանճաղը Թունա վիլայէթինտէն այրըլարադ, Բրէգրին վիլայէթինէ իլավէ իտիլմիշ տիր։ Պու խուսուս Նիտա սանճաղը էհալիսինէ զահէթլէ ֆայիտէլի օլաճաղը քէշֆ օլունմադտա տը։

— Կէլիպօլուտան եազը լորդընա նէզարէն, հայվանաթ իւզերինէ պիր խասթալըգ տիւշիւպ, խայլիճէօի դըրըմադտա իմիշ։ Քէզալիք գարը գըյըտա, եանի Լաստէքի վէ Զանդդալէ թարաֆլարընտա տախի այնի հալ վուգու պուլմադտա վէ զաթէն սոն մահսուլլար ֆէնտա օլաուզունտան, քէօյլէր տիւչարը ֆադրը հալ օրմուշ իլքէն, պու ֆէլաքէթ տախի իսթէ կէլերէք պիչարէլերին սէֆալէթինի պիր գաթ տահա արթը ըրաճադ տը։

Կէլիպօլունտա դըզամուդ խասթալըղը տախի ֆէնտա սուրէթտէ եաեըլմըշ տը։

— Թօբխանէտէ մաքինալար տայրէսինտէ իշլէնէն Տօնիկնամ պիր տէմիրճի, նակէհան մաքինատան պիր տէմիր դըրըլարադ պաշընա տիւշմիւշ վէ օրատա պիչարէյի հէլադ իթմիշ տիր։

ԹԷԼԵԿՐԱՖԻԿ

Փարիզ 23 նոյեմ.

Մ. Սլու վէ Մ. Պրիսսոն մէքթուպլար իլան իթտիրերէք, տէօրտիւնճիւ տայիրէտէ եէնիտէն դուրա գաղանմադ իչին գանոիտալըգլարընը կէրի ալմըշլար տը։ Պինտէն ալէյհ եալընըզ Մ. Կէզ-Պիզօէն իւզերինէ գալաճադ տը։ պու տայիրէնին մէպուսլուգու։

Վիւքէլատէն Պուրպօ վէ Լըրու նամ զաթլար թէքրար դուրա գաղանմըշլար տը։

Թայմըզ զազէթասընին Խաքէնտերիեէտէն պիր թէլէկրաֆը մախսուսէ նէշր իթմիշ տիր քի, պունուն գավլինճէ, Սիւէյիշ գանալընին տերինլիկի քեաֆի օլմաեըպ, խայլիճէ սէֆինէ օթուրմուշ, վէ եօլունա տէվամ իտէմէմիշ տիր, գանալըն իլքի թարաֆլարը պօզուլմուշ վէ թամիրէ միւհթաճ օլմուշ տուր։

Փարիզ 24 նոյեմ.

Թայմըզ զազէթասը Սիւէյշէն 22 նոյեմբեր թարիխլի պիր թէլէկրաֆ նէշր իյլէեերէք, դումտա օթուրմուշ օլան սէֆինէլերին, եիւզտիւրիւլերէք, եէնիտէն պիր դաղա զուհուր իթմէքսիզին գանալը կէչմիշ օլտուգլարընը պիլտիրմիշ տիր։

Իմբէրաթօր Նաբօլէօն հապրեթլերի Գոմբիէնեբեա ավտէթ իթմէեէճէք տիր։

Միւշարիլեյհ հապրեթլերի տիւնքի կիւն Մ. Էմիլ Օլիվիէեի դապուլ իթմիշ տիր։

Սբանեօլ ճէնէրալը Տիվէյ վէֆաթ իթմիշ տիր.

Բօրթ-Սայիտ 23 նոյեմ.

Իմբէրաթօրիչա հապրեթլերինին բաֆիպէ օլտուգլարը Էկլ վաբօր, օն պէշ սաաթ զարֆընտա Սիւէյշէն պուրաեա վասլ օլմուշ, սէքիզ դըթա սէֆինէ տախի, կիճէ տուրմադըգընը եօլլարընը տէվամ իտիպ պուրաեա վասլ օլմուշլար տը։

Բիվանօ 22 նոյեմ.

Տալմաթիա զըրպալարը, տաղլարա սիւրիւլմիւշլեր, վէ օլ վազբթատան պէրու եէնիտէն կէօրիւնմէմիշլեր տիր։ Սաաքիր, տէնիզ գըյըլարընտա քէնտի օրտուկեահլարընա տէօնէճէքլեր տիր։

Պուդրէշ 24 նոյեմ.

Բրէնս Շարլը վէ ըրէնսէս մատամասը էհալինին գապուլեեթ վէ հիւսնիւ թէվեճճիհ ալեամէթլերի սէտալարը իլէ շէհիրէ կիրմիշլեր տիր. շէհիր էմինի խայլիճէ իզտիհամ հուզուրունտա անլերին պէլեատիեէ նիքեահընը ադա էյլէմիշ տիր։ Շէհիր ռօնանմըշ տը։

Գահիրէ 23 նոյեմ.

Սվէթրիա իմբէրաթօրու հապրեթլերի ճիւմա կիւնիւ եօլճու օլաճաղլար տը։

Մ. Պայոթ, Ֆլօրանս թարիդի իլէ ավտէթ իտէճէքլեր տիր զանն օլունուր։

Փարիզ 24 նոյեմ.

Սիւէյիշ գանալը սէհիմլերի 332 ֆըրանգա տիւշմիւշ տիր։

Պու տապահ վիւքէյա մէճլիսի թէճէմմիւ իթմիշ տիր։

Պէրլին 24 նոյեմ.

Տաավի նագը ըընընն մուխալէֆէթինէ բաղմէն, քեաֆիֆէյի պէլէտիեէ դանունլարը իւզերինէ Միւթթէֆիգայի Շիմալի Սըմանեանընն գարար վէրմէքլիյէ սէլահիեթի պուլունմադընա տայիր օլան պիր թէքլիֆի, իլք միւզաքերեատ, Բրուսիա միլլէթ մէճլիսի թարաֆընտան գապուլ օլունմուշ տուր։

Փարիզ 24 նոյեմ.

Տալմաթիա իխթիլալընտա թէքրար պիր բարլաեըշ վար տը, վէ Գարատաղլըլար պու եէնի հարէքէթի իլհադ օլմադտա տը։

Սբանեատա Մարէշալ Բրիմ, Ճէնօվա տիւգասընընն Սբանեա գրալը ինթիխապ օլունմասընա, Վիքթօր Էմմանուէլ հապրեթլերին ըէյինի թահսիլ իթմիշ օլտուզունու թաստիգ իթմիշ տիր։

Մ. Լանցա, Իթալեա Գապինէթոսունու թէշգիլ իթմէք մէմուրիեէթինի գապուլ իթմիշ տիր,

ԽԱՐԻՇԻԵԼ

Էնգլիա Ռ--ա նամ զազէթա Գիրկիզլերին իսեանէ չըգմասը վէ Ռուս սաաքիրինէ վէ սատրդ տուրան Գիրկիզլարա գարշը միւտարէպելերի հիքեաեսինի իթտիքտէն վէ օրալարընն Մօլա վէ Եէյիլերի, Ռուսիա հիւքիւմէթի, քէնտիլերինի խրիսթիան իտէճէք տիր տէյրէք, էհալիսի Ռուսիաեա դարշը թահրիգ էյլէմէքտէ օլտուգլարընն իշարատէն սոնրա, պունլարը թէսքին իթմէք իչին ապ պիր սաաքիր քեաֆի սայըլաճաղընն պէեան իլէ չէօյլէ տէվամ իթմիշ տիր։

«Օրթա Ասիատա Ռուսիանընն թէէսիրի կիթտիքճէ արթմադտա տը։ Գապուլ հաքիմինին եէկէնի պուլունան Ապտիւլ—Ռահման, Ռուսիանընն հիմաեէթինէ իթիճա իթմիշ տիր։ Սամճասընը պիր մէքթուպ իլէ Սամարղանտա կէօնտերիպ, Ռուսիատա իդամէթ իթմէսինի վէ Ռուսիա թէպասը եազըլմասընը խսթիտա իթմիշ տիր։

Պու զաթ Սֆղանիսթան իւզերինէ տիդգաթա չաեան մալիւմաթլար վէրմիշ տիր։ Պատաշդապ, Գիւլեապ վէ Կիսար էեալաթընը կէզմիշ տիր քի, պու էեալաթ քիմսէլերէ մալիւմ տէյիլ պիր։ Եօլտա Գիւլեապ հաքիմի իլէ կէօրիւշիւքտէ, Գիւլեապտան պաշգա, Շերավալ վէ Կիսար էեալաթընա մալիք պուլունտուղունն Ռուս հիւքիւմէթինէ խապեր վէրմէսինի, վէ Ապտիւլ—Ռահմանընն թէքլիֆի գապուլ օլունտուգտա, քէնտիսինին տախի պու էեալաթ իլէ պէրապէր Ռուսիա հիմաեէթինէ միւրաճաաթ իթմէքլիեէ հաղը

պուլուեռուղունու պիլոիրմէսինի ըլեճա ԷԹՄԻՇ տիր։

«Նալընըզ Գիվա վէ Գաշկար հադիսէրի Ռուսիահա խասիմ տիրլէր, վէ հաթթա Գաշկար հադիսի Նագուպ պէյ, Ռուսիա թէպասարը իլէ թիւճճարլըզը տախի մէն իթմէքտէ տիր։

— Ռօմատա թէճէմմիւ խէճէք մէճլիստէ, Բաբա հաղրէթլէրի եէնի էֆքեարլարա պիր աղ մէյիլ կէօսթէրէճէք տիր կիպի զանն օլունմագտա օլսուղու, ֆագաթ ճիւլիթիկ միւշարիէյհի գանը-բարագ, պու մէյլիեաթընատան վաղ կէչիրմիշ օլսուղլարը զապէթալարտա օգունմուշ տուր։

Հէր նէ հալ իսէ, պէօյլէ պիր մէյլիեաթ կէօրիւմիւշ օլմասը տախի պիւճէ բէք չիւբհէլի օլսուղուն պէեան իլէ, պու պատատէ չիմոիլիք հիչ պիր չէյ քէշֆ օլունմամեաճաղընատան, իլէրուտէ պու ուլու մէճլիստէն չըգաճագ սէմէրէեէ միւնթաքը օլուրուզ։

Շիմոիլիք տիւնեանդն հէր թարաֆընատան բիսկոպոսլար Ռօմանա եէթիշմէքտէ, վէ պունլար Ռօմա մէմալիքի հուտուտունա կիրտի քտէ, թէլէկրաֆ իլէ Ռօմանա խապէր վէրիլիպ, շէհիրին ըսթանբօնունտա խասսէթէն սարայ արապալարը պէքլէթտիրիլէրէք, հէր պիրիսի թախսիս օլունան մահալլէրինէ կէօթիւրիւլմէքտէ, վէ սօնրատան իքիշէր իւշէր եախօտ պէշէր պիրտէնճէ Բաբա հաղրէթլէրի հուզուրունա դապուլ օլունմադտա տը բլար։

Բաբա հաղրէթլէրի, սօնրատան այրիեէթէն կէօրիւշմէք խսթէեէնլէրի տախի այրըճա դապուլ իլլէմէքտէ տիր։

Մէճլիս թօբլանճագ սալա, 600—650 քիւրսիտէն զիեատէ ալամաղ օլուսուղունատան, պու խուսուս կէլէճէք բուհպանլարըն սայըսը տախի պունատան զիեատէ մէմուլ օլունմատըղընա պէր իսպաթ սաեը լմադտա տը բ։ Մէճլիսին ուզուն միւտաէթ տէվամ խոէճէկի թախմին օլունմադտա օլսուղունատան, պունուն սօնունա դատար պու դատար բահիպ պէքլէմէսի չիւբհէ օլունտուղատան պաշգա, բիսկոպոսլարըն սայըսը 600 է եէթիշմէսի տախի մէճհուլ տուր։

—Միւթթէֆիգայի Շիմալի Ամանեանընն քեաֆֆէյի հարպ վէ թիւճճար կէմիլէրի դալէմէ ալընարագ, շու ամիսէքի հիսապ նէշը օլունմուշ տուր։

Ամանեանընն հէր ճինս հարպ սէֆինէլէրի 53 դըթա տը բ։

Թիւճար սէֆինէլէր տախի 5110 դըթա օլուպ, շու վէճհ իւզրէ թադսիմ օլունուր. եանի, Բրուսիա սէֆինէլէրի 3772 դըթա վէ 642802 թօնէլաթա եիւք թաշը բ, պունլարըն 60 ը վաքօր տուր, վէ 9659 թօնէլաթ եիւք թաշը բ։ Մէքլէմպուրկուն 89659 թօնէլաթալըգ 440 սէֆինէէի վար տը բ, պունուն 210 թօնէլաթօլուգ 1 թոնէսի վաքօր տուր։ Օլսէմպուրկուն 64264 թօնէլաթալըգ 565 սէֆինէսի վար տը բ, վարօրու եօգ. Լիւպէքին 11662 թոնէլաթալըգ 45 սէֆինէսի վար տը բ։ Համպուրկուն 255456 թօնէլաթալըգ 483 սէֆինէսի օլուպ պունլարատան 40 ը վաքօր տուր, 39513 թօնէլաթա եիւք թաշըեապիլիր։ Պրէմէն, 236230 թօնէլաթալըգ 305 սէֆինէսի օլուպ, 24 իւ վաքօր տուր 47228 թօնէլաթալըգ։

Պու 5110 սէֆինէ, ճէման 1,299,984 թօնէլաթալըգ օլսուղու հալտէ, իլինտէ ճէման 146 վաքօր վար քի 102149 թօնէլաթա եիւք թաշըեապիլիր։

ՖՐԱՆՍԱ

Ֆրանսա Գավանին մէճլիսի դիւշատընտա, ազալարընդն դաչ ֆըրդաեա թագսիմ, վէ դաչար քիշիտէն խպարէթ օլաճաղը հիսապ օլունմադտա տը բ։

Մուխալիֆ ֆըրդա իքիսէ թագսիմ օլունմուշ տուր, պիրիսի, եանի, Մ. Ժիւլ Ֆավը վէ Մ. Էրնէսթ Բիքար ֆըրդասը, «սէրպէսթիեէթ վէ թէգատուտիւմ սօլ թարաֆ» իւնվանընը ալաճագ տը բ։ Պու ֆըրդա 30 գատար մէպուսատան միւրէթթէպ օլսուղու հալտէ, քեաֆֆէյի շամթալը կէօսթէրիշէրտէն ասլա խօշլանմամադտա տը բ։

Տիկէրի պարը շմաղ մէպուսալարատան խպարէթ օլուպ, «զարպիտէսթ, եախօտ բաթը բտրճը ֆըրդանընն իթթիֆաղը» իւնվանընը թաշըեաճաղլար տը բ։ (Պու պարը շմաղ վէ բաթը բտրճը ֆըրդաեա իլհաղ օլմաեա շաեէսթէ պիվտէ տախի պաղը երեսիոխանլար էքսիք տէյիլ տիր քի, մէգքիւր պարը շմաղ ֆըրդանընն իմբէրաթօրու թախթընատան աշաղա ինտիրմէքլիյի ահա իթմիշ օլսուղու կիպի, պիզիմ տախի, մկլէթին իչինէ էնկէլ վէրմէքլիեէ, վէ տայիմա դարը շըգուզդ վէ մուարաղա թօհումու էքէրէք, հիչ պիր իշ կէօրսիւրթմէմէքլիեէ զանն խէբսին քի ահա իթմիշլէր տիր։)

Պու պարը շմաղ ֆըրդա, շիմոիլիք անճաղ 5 քիշիտէն խպարէթ օլուպ, վէ 10 նէֆէրէ չըգապիլմէսի տախի մէմուլ օլունմաղ։

Տիմէք տիր քի սօլ թարաֆ, եանի, հիւքիւմէթէ մուխալիֆ օլան իքի ֆըրդա պիրիքտէ դուրա վէրմէյէր տախի, 292 մէպուս իւղէրինէ 35—40 դուրալարը օմուշ օլաճագ տը բ։

Գալան 250 գատար մէպուսլար, էվվէլա 116 քիշի պիրլէշիպ հիւքիւմէթատէն սէրպէսթիեէթ խատիտա իթմիշ օլան թաղրիր, վէ էվվէլքի 140 նէֆէր էքսէրիեէթ թաղրմընատան խպարէթ տիրլէր քի, պունլարըն քեաֆֆէսինին հիւքիւմէթէ մուխալէֆէթ իտէճէք պիր չէյլէրի դալմըշ օլմատըղընատան, հիւքիւմէթ թարաֆընը թուրթաճաղլար տը բ զանն օլունուր։

Պու հիսապտա, իհթիմալ տը բ, պիր թէպէտուլաթ վուգու պուլուր. ըսքին օլսա տախի էհէմմիեէթսիզ վէ բէք ուֆագ պիր չէյ օլապիլիր, վէ Գավանին մէճլիսինին կէլէճէք հաֆթա դիւշատընտա, զուհուրա կէլէճէք սըճաղ միւճատէլէլերտե, հիւքիւմէթին հէր ճիհէթլէ զալէպէ իտէճէկլինտե չիւբհէ եօգ տուր։

ԱԶԳԻՐ

Յառաջիկայ կիրակի օր ժամ 7. Սամաթիոյ Սահակեան վարժարանը Ազգային Նիւթոյ վրայ խօսքեր պիտի ըլլան, ուստի կը հրաւիրուին ամէն ազգայինք որ հետեւեալ պայմանները կընդունին.

1. մուտք 1 ղրշ. վճարել վարժարանի դուռը կեցած պաշտօնէին.

2. խօսուած առեն չը ծխել.

Թէ՛ խօսողներուն անունը եւ թէ խօսուելիք նիւթը կիրակիէն առաջ պիտի ծանուցուի։

Մաճառիստանի Գրօնշդատ քաղաքին մէջ դասատուութիւն ընելու համար աղէկ Հայերէն և Անգլիարէն գիտցող դասատու մը կուզուի, այսպիսի պաշտօն մը յանձն առնուլ փափաքողներուն կը ծանուցանենք որ որչափ կարելի է առանց օր անց ընելու հաճին ներկայանալ բաղրոյս դրատեղեակը ուր պիտի Լմանան տրուշեալ պայմանները։

ԻԼԱՆ

ՍԱԳՈՅՆԵՐ ԲԻԵՆԳՕՍՈՒ

Սաղսոնեա բիանգօսունուն պէշ ատֆա չէքիլէճէք պիլէթլէրի 125 զուրուչա սաթըլմադտա տը բ. պու պիլէթլէրին քեաֆֆէսի 95,000 թանէ օլուպ, պէշ ատֆասընտա չուսաթիսէքի ճէմալէ միւճիպինճէ, 46800 պիլէթ 150,000 ատէն 25 թալէրէ գատար գաղանճաղ տը բ։

Էրֆրոնի 13 դեկ. 1869			1870 յունվար 17 ոե.		
1	նօ.	10000	1	նօ.	12000
1	»	5000	1	»	6000
1	»	2000	1	»	3000
3	»	1000	3	»	1000
15	»	400	15	»	400
30	»	200	30	»	200
102	»	100	102	»	100
180	»	40	180	»	50
2667	»	25	2667	»	25
3000			3000		

1870 փեբրվար 15 ոե.			1870 մարտ 22 ոե.		
1	նօ.	15000	1	նօ.	20000
1	»	8000	1	»	10000
1	»	4000	1	»	5000
1	»	2000	1	»	2000
3	»	1000	3	»	1000
16	»	400	16	»	400
46	»	200	46	»	200
148	»	100	148	»	100
3283	»	50	3283	»	65
3500			3500		

1870 ապրիլ 29 դան մայիս 18 իւն էտարտ.					
1	նօ.	150000	20	նօ.	5000
1	»	100000	40	»	2000
1	»	80000	450	»	1000
1	»	50000	500	»	400
1	»	40000	600	»	200
1	»	30000	1000	»	100
1	»	20000	31180	»	65
3	»	10000	33800		

Մէգքիւր պիլէթլէր պու պէշ չէքիլիշէն պիրիսինտէ պաղանտալիր. պունդարատան ատէն արտադ վէ եախօտ թաֆիսլլի մալիւմաթ խթլէնէրէր, Գալաթատա Գօմիսիօն խանը գատուտ եանընատա նօ. 16 Մ. ճանէթօտուն մատրազատա միւրաճատաթ իմմիկի տիր։

ՍԱՀԱԿ ԽՄԹԻԱՆ Վ. ԷՄԻԷԼԻՈՅ ՄԻՍԷԼԻՈՅ
ՕԳՈՒՏՆ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆՑ Ս. Ց. ԳԱԼՖԱՆԵԱՆՑ

Ց. ՄԻՆԱՍԵԱՆ ԹԱՊԱՐԱՆԻՍԹՈՒ